

ODPOWIEDZI KOMISJI EUROPEJSKIEJ

NA SPRAWOZDANIE SPECJALNE
EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU
OBRAHUNKOWEGO

**Synergie między programem „Horyzont
2020” a europejskimi funduszami
strukturalnymi i inwestycyjnymi:**

Potencjał, który nie został jeszcze w pełni
wykorzystany

Spis treści

STRESZCZENIE (Punkty I–IX).....	2
WSTĘP (pkt 1–9).....	3
ZAKRES KONTROLI I PODEJŚCIE KONTROLNE (pkt 10–13)	5
UWAGI (pkt 14–78).....	5
WNIOSKI I ZALECENIA (pkt 79–91).....	11
Zalecenie 1 – Usprawnienie współpracy między organami zaangażowanymi w zarządzanie EFSI oraz programami ramowymi	12
Zalecenie 2 – Wykorzystanie potencjału danych do promowania synergii	13
Zalecenie 3 – Większe wykorzystanie synergii dotyczących końcowych ogniw łańcucha	13
Zalecenie 4 – Poprawa przepływu informacji o projektach, które otrzymały pieczęć doskonałości	13

Niniejszy dokument zawiera odpowiedzi Komisji Europejskiej na uwagi zawarte w sprawozdaniu specjalnym Europejskiego Trybunału Obrachunkowego, zgodnie z art. 259 [rozporządzenia finansowego](#). Jest on publikowany wraz ze sprawozdaniem specjalnym.

STRESZCZENIE (Punkty I–IX)

Odpowiedzi Komisji:

I. Program „Horyzont 2020” i jego następcza „Horyzont Europa” są głównymi programami Unii Europejskiej, za pomocą których wspiera się badania naukowe i innowacje. Ostatecznym celem tych programów jest tworzenie miejsc pracy, pobudzanie wzrostu gospodarczego, promowanie konkurencyjności przemysłowej oraz zwiększanie atrakcyjności Unii w dziedzinie badań naukowych i rozwoju.

W ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (fundusze ESI) zmobilizowano również znaczne zasoby na wsparcie innowacji i państw członkowskich oraz pomoc w zniwelowaniu przepaści innowacyjnej.

Budżet Komisji przeznaczony na badania naukowe i innowacje w latach 2014–2020 odzwierciedla ambicje UE w zakresie inwestowania w przyszłość Europy.

II. Zbliżenie polityki spójności i programu „Horyzont Europa” było w ostatnich latach jednym z priorytetów Komisji, w szczególności podczas przygotowań do okresu 2021–2027. Celem tych działań jest zwiększenie wpływu obu tych polityk poprzez stworzenie komplementarności, w szczególności w regionach mniej rozwiniętych i peryferyjnych. W efekcie propagowania zintegrowanego podejścia i zwiększenia synergii między tymi kluczowymi instrumentami UE (oraz ich odpowiednimi filarami i celami politycznymi) mogą pojawić się nowe możliwości korzystne dla wszystkich. Można na przykład wspierać zrównoważony i inteligentny regionalny rozwój gospodarczy, a jednocześnie usprawnić cały unijny ekosystem innowacji i sprawić, że będzie on lepiej reagował na najważniejsze wyzwania społeczne i wspomagał rozwój głównych strategicznych łańcuchów wartości.

Takie podejście otwiera nowe możliwości wspierania innowacji we wszystkich regionach oraz lepszej integracji mniej rozwiniętych i peryferyjnych regionów z europejską przestrzenią badawczą i europejskim ekosystemem innowacji.

V. Już w 2014 r. w wytycznych przygotowanych przez Komisję¹ podkreślono, że „przełożenie tej nowej rzeczywistości będzie procesem uczenia się, biorąc pod uwagę, że wdrażanie funduszy ESI regulują przepisy dotyczące zarządzania dzielonego z państwami członkowskimi, podczas gdy wsparcie w ramach programu „Horyzont 2020”, COSME, Erasmus+ itp. jest przydzielane na poziomie UE (bezpośrednio lub pośrednio przez Komisję)”.

Komisja pracuje nad kilkoma aspektami, aby zwiększyć efekty synergii, zwłaszcza w okresie 2021–2027, takimi jak uproszczenie i dostosowanie przepisów dotyczących tych polityk we współpracy z władzami budżetowymi. Świadczy to o zaangażowaniu Komisji w tworzenie synergii. Ponadto podjęto działania w celu promowania synergii. Komisja opublikowała broszurę z przykładami synergii w poprzednim okresie programowania i promowała przykłady środków wsparcia projektów, które otrzymały pieczęć doskonałości, oraz przyznawania finansowania posiadaczom takiej pieczęci za pośrednictwem poświęconej jej strony internetowej.

¹ Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej, *Wykorzystywanie synergii między europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi, programem „Horyzont 2020” oraz innymi unijnymi programami związanymi z badaniami naukowymi, innowacjami i konkurencyjnością – Wytyczne dla decydentów i podmiotów wdrażających*, Urząd Publikacji, 2014, <https://data.europa.eu/doi/10.2776/84939>

Lepsze zrozumienie celów polityki UE na poziomie państw członkowskich może jednak przyczynić się do opracowania przez nie lepszych dokumentów strategicznych. Komisja przyznaje, że istnieje możliwość poprawy synergii i dostosowania celów polityki i programów UE zarówno na poziomie unijnym, jak i krajowym, oraz że należy zrobić więcej w tym zakresie.

VI. W niedawnym badaniu² dotyczącym ustalania priorytetów w strategiach inteligentnej specjalizacji w UE stwierdzono, że obszary priorytetowe tych strategii w UE w dużej mierze opierają się na zestawie obiektywnych procesów identyfikacji opartych na danych. W wyniku tego wykształciły się podejścia w zakresie ustalenia priorytetów w państwach członkowskich/regionach UE, które określają ograniczony, ale często szeroki zestaw obszarów priorytetowych ukierunkowanych na badania i rozwój oraz tematów w większym stopniu opartych na technologii.

Komisja uważa, że strategie inteligentnej specjalizacji często odpowiadają obszarom priorytetowym programu „Horyzont”, nawet jeśli nie zawierają do nich wyraźnych odniesień.

Szeroki zakres priorytetów inteligentnej specjalizacji niekoniecznie ogranicza możliwość tworzenia synergii.

VII. Jednocześnie, chociaż wszyscy beneficjenci dotacji w ramach programu „Horyzont 2020” muszą przedstawić swoje plany wykorzystania rezultatów na końcowych ogniwach łańcucha, nie zawsze biorą oni pod uwagę lub wyraźnie odwołują się do finansowania z funduszy ESI jako mechanizmu umożliwiającego dalsze wykorzystywanie rezultatów badań naukowych. Brak uzależnienia planów wykorzystania od dalszego otrzymywania dotacji z budżetu UE sam w sobie nie jest problematyczny.

Wiele instytucji zarządzających z powodzeniem wdraża środki wspierania innowacji, a tym samym stwarza możliwości synergii na końcowych ogniwach łańcucha. Niemniej jednak także państwa członkowskie powinny dalej rozwijać swoje wewnętrzny potencjał maksymalizacji możliwości zwiększenia synergii.

VIII. Jednym z kluczowych narzędzi tworzenia synergii jest pieczęć doskonałości, która świadczy o wysokiej wartości wniosku i pomaga innym organom finansującym korzystać z wysokiej jakości procesu oceny przeprowadzanego przez Komisję.

Otrzymanie pieczęci doskonałości nie wiąże się z obowiązkiem informowania o finansowaniu ich projektów z innych instrumentów finansowania. W związku z tym Komisja nie może określić dokładnej liczby wniosków, które otrzymały takie finansowanie, ale może być ich więcej, niż wynika z dobrowolnych zgłoszeń członków wspólnoty praktyków na rzecz pieczęci doskonałości.

IX. Komisja przyjmuje te zalecenia.

WSTĘP (pkt 1–9)

Odpowiedzi Komisji:

² Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej, Study on prioritisation in smart specialisation strategies in the EU: final report [Badanie na temat ustalania priorytetów strategii inteligentnej specjalizacji w UE: sprawozdanie końcowe], Urząd Publikacji, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2776/60867>

01. Jak stwierdzono w komunikacie Komisji³ w sprawie programu „Horyzont 2020”, „Badania naukowe i innowacje przyczyniają się do tworzenia miejsc pracy, podnoszenia poziomu zamożności i jakości życia, a także do powstawania globalnych dóbr publicznych. Są one źródłem przełomowych odkryć na niwie nauki i technologii, niezbędnych aby sprostać pilnym wyzwaniom, przed którymi staje społeczeństwo. Dlatego też badania i innowacje stanowią centralny element strategii „Europa 2020” na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu”.

Ponadto polityka ta pozostaje w centrum priorytetów politycznych obecnej Komisji Europejskiej (2019–2024)⁴.

03. Komisja podkreśla ogólną potrzebę rozwijania synergii z innymi programami unijnymi, takimi jak wspólne ramy strategiczne na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej oraz z programem na rzecz konkurencyjności i MŚP.

04. Rozporządzenie w sprawie programu „Horyzont Europa” również odzwierciedla ten cel: „...w Programie należy dążyć do synergii z innymi unijnymi programami, począwszy od ich opracowywania i planowania strategicznego, po kwalifikację projektów i zarządzanie nimi, komunikację, upowszechnianie i wykorzystywanie rezultatów, monitorowanie, audyt i administrowanie. Aby uniknąć dublowania lub nakładania się wysiłków oraz zwiększyć efekt dźwigni finansowania unijnego oraz zmniejszyć obciążenie administracyjne dla wnioskodawców i beneficjentów, powinna istnieć możliwość propagowania synergii, w szczególności poprzez finansowanie alternatywne, łączone i skumulowane oraz poprzez przesunięcia zasobów”.

Rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów⁵ (motyw 61) stanowi: „Należy zoptymalizować synergie między Funduszami a instrumentami objętymi zarządzaniem bezpośrednim. Należy ułatwić udzielanie wsparcia za pomocą wkładu z Funduszy na operacje, które już otrzymały »pieczęć doskonałości« lub były dofinansowane z programu »Horyzont Europa«. Warunki, których spełnienie zostało już ocenione na poziomie Unii, przed przyznaniem znaku jakości »pieczęć doskonałości« lub dofinansowaniem z programu »Horyzont Europa«, nie powinny podlegać ponownej ocenie pod warunkiem że operacje te spełniają ograniczony zestaw wymogów ustanowionych w niniejszym rozporządzeniu. Powinno to również ułatwić stosowanie odpowiednich zasad określonych w rozporządzeniu Komisji (UE) nr 651/2014”.

05. Powyższe odniesienia podkreślają znaczenie rozwijania synergii między politykami Unii Europejskiej, co zostało docenione przez najważniejsze zainteresowane strony. Należy przy tym zauważyć, że Komisja wydała wytyczne na temat możliwości zmaksymalizowania synergii między programem „Horyzont Europa” a Europejskim Funduszem Rozwoju Regionalnego (EFRR). Zwraca się w nich uwagę na nowe możliwości tworzenia synergii, a instytucjom zarządzającym w obszarze polityki spójności, krajowym punktom kontaktowym programu „Horyzont Europa” oraz

³ KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW „Horyzont 2020” - program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji/* COM/2011/0808 final *

⁴ WYTYCZNE POLITYCZNE NA NASTĘPNĄ KADENCJĘ KOMISJI EUROPEJSKIEJ (2019-2024) (https://ec.europa.eu/info/files/political-guidelines-new-commission_pl).

⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej; Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 159–706.

projektodawcom/wnioskodawcom tego programu wyjaśnia się praktyczne aspekty ich wdrażania. Podkreśla się także kwestię wspólnej odpowiedzialności wszystkich podmiotów za zapewnienie sukcesu.

07. ETO zwraca uwagę na złożoność tego przedsięwzięcia, ponieważ niektóre aspekty (cele, zarządzanie, realizacja i ustalanie priorytetów) poszczególnych instrumentów nie są w pełni do siebie dostosowane.

„Horyzont 2020” koncentruje się na wspieraniu doskonałości badań naukowych i innowacji zgodnie z art. 179 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Celem polityki spójności jest propagowanie i wspieranie ogólnego harmonijnego rozwoju państw członkowskich i ich regionów zgodnie z art. 174 TFUE, w szczególności poprzez zmniejszanie dysproporcji regionalnych. EFRR i Horyzont to unijne instrumenty wspierające inwestycje w badania naukowe i innowacje.

Zbliżenie polityki spójności i programu „Horyzont Europa” było w ostatnich latach istotnym priorytetem Komisji, w szczególności podczas przygotowań do okresu 2021–2027. Celem tych działań jest zwiększenie wpływu obu tych polityk poprzez stworzenie komplementarności, w szczególności w regionach mniej rozwiniętych i peryferyjnych. W efekcie propagowania zintegrowanego podejścia i zwiększenia synergii między tymi kluczowymi instrumentami UE (oraz ich odpowiednimi filarami i celami politycznymi) mogą pojawić się nowe możliwości korzystne dla wszystkich.

ZAKRES KONTROLI I PODEJŚCIE KONTROLNE (pkt 10–13)

Brak odpowiedzi Komisji.

UWAGI (pkt 14–78)

Odpowiedzi Komisji:

14. Polityka Komisji w dziedzinach objętych kontrolą ETO służy realizacji celów związanych z rozwojem regionalnym oraz badaniami naukowymi i innowacjami. Polityka w każdej z tych dziedzin jest w dużej mierze wdrażana oddzielnie. Poświęcenie przy tym większej uwagi rozwijaniu synergii jest stosunkowo niedawnym krokiem naprzód. Od początku okresu programowania 2014–2020 Komisja aktywnie promuje synergie. Rola, jaką pełni Komisja w upraszczaniu i dostosowywaniu przepisów związanych z polityką dotyczącą wyżej wymienionych dziedzin, jest oznaką zaangażowania Komisji na rzecz skutecznego budowania silniejszych synergii.

16. Komisja stale dąży do tego, by różne programy Unii się uzupełniały i spójnie przyczyniały się do osiągnięcia celów Unii Europejskiej. Komisja docenia fakt, że dostrzeżono jej wysiłki na rzecz dostosowania przepisów regulacyjnych na lata 2021–2027.

Komisja uważa, że już wspólne wysiłki, w efekcie których wprowadzono zmiany w odniesieniu do okresu 2021–2027, umożliwiły zwiększenie świadomości i wzajemnej wiedzy na temat celów i możliwości, co samo w sobie miało pozytywny wpływ.

19. Biuro Analiz Parlamentu Europejskiego wskazuje na złożoność tego przedsięwzięcia. W dokumencie przedstawiono kilka spostrzeżeń i uwag na temat tego, jak postępować, aby pokonać napotkane problemy utrudniające postępy w osiągnięciu większej synergii.

Służby Komisji ściśle współpracują, aby zwiększać możliwości synergii poprzez lepszą koordynację zasad na okres 2021–2027 i analogiczne przepisy we wszystkich odnośnych aktach prawnych (program „Horyzont Europa”, polityka spójności, ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń grupowych w dziedzinie pomocy państwa). Służby współpracują obecnie nad zapewnieniem, aby instytucje zarządzające EFRR i zainteresowane strony w dziedzinie badań naukowych i innowacji wykorzystwały możliwości w zakresie tworzenia i maksymalizacji różnych rodzajów synergii, oferowane im przez nowe wieloletnie ramy finansowe. Nowe możliwości już przedstawiano przy różnych okazjach państwom członkowskim, regionom i zainteresowanym stronom. Ponadto od 5 lipca 2022 r.⁶ dostępne są nowe wytyczne dotyczące możliwości maksymalizacji synergii między programem „Horyzont Europa” a Europejskim Funduszem Rozwoju Regionalnego.

21. Chociaż istnieje wiele miejsc i mechanizmów wymiany informacji między Komisją a krajowymi i regionalnymi zainteresowanymi stronami, w tym formalny proces zaangażowania Komisji, państw członkowskich i odpowiednich zainteresowanych stron w ramach procesu legislacyjnego, a następnie w czasie programowania i wdrażania instrumentów (np. programowanie strategiczne, wspólnota praktyków na rzecz pieczęci doskonałości), należy podjąć dalsze wysiłki, aby zapewnić synergii we wdrażaniu (zob. odpowiedź Komisji do pkt 19).

RAMKA 1 - „Wspólnota praktyków na rzecz pieczęci doskonałości” – pozytywny przykład wielopoziomowej współpracy.

Członkami wspólnoty praktyków na rzecz pieczęci doskonałości są głównie instytucje zarządzające EFRR, a także inne podmioty publiczne i prywatne dysponujące uprawnieniami w zakresie finansowania, zaangażowane w działania przyjazne inicjatywie w sprawie stosowania pieczęci doskonałości, które postanowiły dołączyć do wspólnoty na zasadzie dobrowolności. Obecnie wspólnota liczy około 250 członków, a jej działalność opiera się na regularnych spotkaniach pod przewodnictwem Komisji. Wspólnota dysponuje platformą społecznościową (SINAPSE), która umożliwia wymianę informacji i najlepszych praktyk w zakresie pieczęci doskonałości.

24. Od bardzo wczesnych etapów programu „Horyzont 2020” Komisja wychodzi z założenia, że lepsza komunikacja na poziomie krajowym może poprawić spójną realizację programów UE.

Potwierdza to pkt 3.3 wytycznych z 2014 r. („Działania, jakie powinny podjąć władze krajowe i regionalne zaangażowane w program »Horyzont 2020« i inne stosowne programy UE”). Punkt ten odnosi się do konieczności współpracy różnych instytucji zaangażowanych w realizację programów UE, takich jak krajowe punkty kontaktowe ds. programu „Horyzont 2020”, Europejska Sieć Przedsiębiorczości itp., z krajowymi instytucjami zarządzającymi, a także podnoszenia świadomości na temat możliwości łącznego wykorzystania środków z funduszy ESI i programu „Horyzont 2020”.

Ponadto zaleca się w nim organizowanie warsztatów z udziałem odpowiednich instytucji zarządzających i organów odpowiedzialnych za badania naukowe i innowacje na rzecz inteligentnej specjalizacji z przedstawicielami różnych komitetów ds. programu „Horyzont 2020”, COSME itp. Warsztaty mają służyć poszukiwaniu pomysłów na osiągnięcie synergii i synchronizacji decyzji w sprawie finansowania, regularnej wymianie informacji na temat stanu realizacji strategii

⁶ C(2022) 4747 final. KOMUNIKAT DO KOMISJI Approval of the content of a draft Commission Notice on the synergies between ERDF programmes and Horizon Europe (Zatwierdzenie treści projektu zawiadomienia Komisji w sprawie synergii między programami EFRR a programem „Horyzont Europa”), 5 lipca 2022 r.

w dziedzinie badań naukowych i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji oraz uczeniu się od siebie nawzajem. Uczestnicy warsztatów mogą na przykład rozważać możliwości potencjalnego alternatywnego finansowania/reorientacji wysokiej jakości wniosków w ramach programu „Horyzont 2020”, które osiągnęły wynik powyżej progu, ale nie wystarczyło na nie środków w budżecie programu „Horyzont 2020”.

26. Informacje na temat projektów wspieranych na podstawie programów ramowych są dostępne na stronie internetowej zawierającej tablicę wskaźników programu „Horyzont”⁷, na stronach internetowych CORDIS⁸ i Kohesio⁹, a także na stronach poszczególnych programów.

Ponadto dane dotyczące programów ramowych są publikowane jako otwarte dane na oficjalnym portalu europejskich danych „data.europa.eu”¹⁰, co sprzyja przejrzystości, ponownemu wykorzystywaniu i tworzeniu powiązań przez wszelkie zewnętrzne zainteresowane strony.

29. Komisja opracowała narzędzia do pracy z danymi i narzędzie informacyjne, aby zapewnić dostępne i przejrzyste informacje na temat beneficjentów programów ramowych w zakresie badań naukowych i innowacji (tablica wskaźników programu „Horyzont” dostępna również za pośrednictwem portalu „Funding & tender opportunities”¹¹) oraz portalu Kohesio na temat unijnej polityki spójności, który funkcjonuje od marca 2022 r.).

Dane na temat programów w zakresie badań naukowych i innowacji, w szczególności programu „Horyzont 2020”, są publicznie dostępne. W przypadku projektów w zakresie badań naukowych i innowacji w ramach programu „Horyzont 2020”, oprócz CORDIS, Komisja udostępniła państwowym członkowskim ograniczoną bazę danych eCORDA do czasu uruchomienia w 2018 r. publicznej tablicy wskaźników programu „Horyzont 2020” (i włączenia jej do tablicy wskaźników programu „Horyzont” w 2021 r.). Tablica wskaźników jest dostępna na portalu „Funding & tender opportunities” dla szerokiego grona odbiorców.

Zob. również odpowiedź do pkt 31.

30. Bazy danych dotyczące programu „Horyzont” i polityki spójności mają różne formaty, co odzwierciedla różnice ram prawnych odnoszących się do tych instrumentów.

Wspólna i niezmienna systematyka jest trudna do wdrożenia również ze względu na różnice zakresów tych instrumentów. W przypadku strategii inteligentnej specjalizacji zakresy te nie muszą być definiowane zgodnie z określoną stałą klasyfikacją (np. NACE, nomenklatura działalności gospodarczej), ale są ustanawiane w ramach oddolnego, ukierunkowanego terytorialnie procesu odkrywania potencjału innowacyjności przedsiębiorstw.

31. Mechanizmy sprawozdawczości i monitorowania dotyczące funduszy ESI są zgodne z wymogami prawnymi i uważane za odpowiednie do celów monitorowania polityki.

Komisja uważa, że chociaż te dwie bazy danych nie są interoperacyjne, istniejące funkcje umożliwiają już w pewnym stopniu identyfikację istotnych informacji.

⁷ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/horizon-dashboard>

⁸ <https://cordis.europa.eu/>

⁹ <https://kohesio.ec.europa.eu/en/>

¹⁰ <https://data.europa.eu/en>

¹¹ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home>

W szczególności Kohesio umożliwia identyfikację wszystkich projektów finansowanych w ramach polityki spójności w dziedzinie badań naukowych i innowacji za pomocą filtra obszaru interwencji. Znaczna większość (> 85 %) ogółu inwestycji związanych ze strategią inteligentnej specjalizacji koncentruje się na niewielkim zakresie obszarów interwencji.

Użytkownicy mogą połączyć ten filtr tematyczny z filtrami dodatkowymi (np. kraj, program, fundusz), aby zawęzić wyszukiwanie i uzyskać wykaz projektów w zakresie badań naukowych i innowacji, a także informacje na temat zasięgu geograficznego i szczegółowe dane na temat związanych z nimi beneficjentów.

Ponadto Kohesio wykorzystuje funkcje wyszukiwania semantycznego oparte na sztucznej inteligencji, umożliwiające użytkownikom uzyskanie informacji o projektach w zakresie badań naukowych i innowacji w konkretnych obszarach, które nie są bezpośrednio objęte wyżej wymienionymi obszarami interwencji (np. badania w dziedzinie nowotworów).

Trwają wysiłki mające na celu klasyfikację tytułów i opisów projektów zgodnie ze słownikiem kontrolowanym EuroVoc prowadzonym przez Urząd Publikacji. Krok ten dodatkowo zwiększy możliwość przeszukiwania danych zawartych w bazie Kohesio.

Ponadto CORDIS już teraz wykorzystuje klasyfikację EuroSciVoc, umożliwiając pewien poziom mapowania za pomocą Kohesio.

Komisja uznaje potrzebę udoskonalenia istniejących ram danych, możliwości wyszukiwania i mapowania danych, monitorowania synergii i promowania przykładów dobrych praktyk.

32. Komisja i organy krajowe koncentrują się głównie na wdrażaniu polityki, za którą odpowiadają. Także wymogi regulacyjne dotyczące monitorowania na podstawie rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów nie obejmowały monitorowania synergii.

33. Komisja nieustannie podejmuje działania, aby lepiej wdrażać swoją politykę w różnych dziedzinach. Lepsza struktura procesu monitorowania ma zatem kluczowe znaczenie dla osiągnięcia tego celu. Ważne jest również, w jaki sposób istotne informacje uwzględnia się w procesie decyzyjnym.

W tym względzie gromadzenie informacji pozwalających ocenić realizację programu (monitorowanie) musi opierać się na praktycznych ustaleniach, aby ułatwić ten proces bez nakładania nadmiernych obciążeń na beneficjentów programów. Ramy prawne dotyczące systemu monitorowania funduszy z obszaru polityki spójności nie przewidują obowiązkowej i systematycznej sprawozdawczości ze strony instytucji zarządzających na temat wykorzystania pieczęci doskonałości.

Podobnie nie istnieje system monitorowania wniosków opatrzonych pieczęcią doskonałości, ponieważ w rzeczywistości nie są one objęte działaniami następczymi, które dotyczą projektów w ramach programu „Horyzont”.

W porównaniu z programem „Horyzont 2020” więcej informacji na temat monitorowania rezultatów projektów będzie gromadzonych w ramach programu „Horyzont Europa” – stanie się tak za sprawą ram sprawozdawczości dotyczących tego programu oraz usług i narzędzi dostępnych dla beneficjentów w ramach strategii na rzecz propagowania i wykorzystywania rozwiązań wypracowywanych w ramach programu „Horyzont Europa”, takich jak stymulator wyników programu „Horyzont” (ang. Horizon Results Booster) i platforma wyników programu „Horyzont”.

34. W tym aspekcie programów nie można pomijać roli organów krajowych.

36. Komisja podjęła szereg działań, o których wspomina ETO.

Wytyczne dotyczące synergii, wydane na bardzo wczesnym etapie wdrażania programu „Horyzont 2020”, mają kluczowe znaczenie dla osiągnięcia tego celu.

Jeżeli chodzi o narzędzie wspierania polityki, warsztaty wzajemnego uczenia się nie muszą gromadzić przedstawicieli wszystkich państw członkowskich. Rozpowszechnianie rezultatów takiej dyskusji, aby mogły z nich skorzystać inne kraje, zapewnia się dzięki sprawozdaniom i warsztatom, podczas których przedstawia się wnioski, dostępnym na stronie internetowej narzędzia wspierania polityki.

Komisja prowadziła również liczne warsztaty na poziomie krajowym i regionalnym lub brała udział w takich warsztatach, aby zaprezentować synergia na wniosek władz lokalnych lub krajowych.

41. Organy na poziomie krajowym odpowiedzialne za zarządzanie programami UE odgrywają kluczową rolę w opracowywaniu swoich działań strategicznych i ich pomyślnej realizacji.

47. Państwa członkowskie/regiony UE określiły ograniczony, ale często szeroki, zestaw obszarów priorytetowych ukierunkowanych na badania i rozwój oraz tematów w większym stopniu opartych na technologii. Zakres dziedziny priorytetowej niekoniecznie jednak ogranicza możliwość wypracowania synergii.

51. Komisja ponownie podkreśla znaczenie budowania zdolności administracji krajowych do wspierania potencjalnych beneficjentów na etapie składania wniosków w ramach procedur przyznawania dotacji, ponieważ przyczynia się to w znacznym stopniu do pomyślnej realizacji programów unijnych (na poziomie krajowym).

WSPÓLNA ODPOWIEDŹ DO PKT 56–63:

Komisja uznaje znaczenie wspierania synergii dotyczących końcowych ogniw łańcucha jako możliwego mechanizmu dalszego rozpowszechniania i wykorzystywania rezultatów tych projektów badawczych, które mogą mieć znaczący wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy danego terytorium.

64. Utworzenie narzędzia do mapowania synergii w ramach programów „Horyzont 2020” i Interreg (narzędzie do poszukiwania powiązań) – wprowadzonego w związku z zapotrzebowaniem wyrażonym w następstwie eksperymentalnego zaproszenia do składania wniosków w ramach programu Interreg dotyczącego kapitalizacji – było przykładem interoperacyjności informacji pochodzących z programów w zakresie badań naukowych i innowacji zarządzanych bezpośrednio, takich jak program „Horyzont 2020” i Interreg finansowany z EFRR. Narzędzie to jest publicznie dostępne na portalu Funding & tender opportunities (zob. odpowiedź do pkt 29). Podejmuje się dalsze kroki, aby wzbogacić bazę danych Interreg keep.eu¹², zarządzaną przez Interact, o trwałe identyfikatory uczestników, takie jak kod identyfikacyjny uczestnika (PIC, ang. Participant Identification Code), co wzmocni w przyszłości synergia w obu programach.

¹² <https://keep.eu/>

69. Pieczęć doskonałości po raz pierwszy wprowadzono w ramach programu „Horyzont 2020”, a jej koncepcję dopracowano w ramach programu „Horyzont Europa”. Wykorzystanie pieczęci doskonałości w programach realizowanych w obszarze polityki spójności ma być nadal promowane w ramach wzmocnienia synergii między programami ramowymi w zakresie badań naukowych i innowacji a Europejskim Funduszem Rozwoju Regionalnego (EFRR).

71. Pomimo braku odniesień do pieczęci doskonałości w rozporządzeniu w sprawie wspólnych przepisów z 2013 r. oraz w programach operacyjnych, przyjętych przed uruchomieniem inicjatywy „Pieczęć doskonałości” w 2015 r., Komisja stara się gromadzić informacje na temat krajowych lub regionalnych środków wsparcia projektów opatrzonych pieczęcią doskonałości wprowadzonych przez członków wspólnoty praktyków. Sprawozdawczość jest jednak dobrowolna. Tylko w przypadku pieczęci doskonałości w ramach instrumentu przeznaczonego dla MŚP/„Akceleratora” EIC – etap 2 zgłoszono 15 środków wsparcia w 11 krajach. Taką samą liczbę środków ustanowiono w przypadku pieczęci doskonałości w ramach działania „Maria Skłodowska-Curie”. Komisja nie dysponuje jednak dokładnymi danymi na temat liczby projektów z pieczęcią doskonałości, które ostatecznie sfinansowano.

72. Jeżeli chodzi o trzy projekty teamingowe, wprowadzanie w PO nie uwzględniono działań wspierających projekty opatrzone pieczęcią doskonałości, Komisja wie, że przyznano im finansowanie w ramach EFRR.

74. Od czasu uruchomienia inicjatywy „pieczęć doskonałości” Komisja podjęła szereg działań, aby zwiększyć liczbę projektów opatrzonych pieczęcią doskonałości, którym przyznaje się finansowanie. Jednym z przykładów jest zmiana ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych (GBER) umożliwiająca państwom członkowskim wdrażanie niektórych środków pomocy (w tym finansowania projektów opatrzonych pieczęcią doskonałości) bez uprzedniego zgłoszenia.

Umożliwiło to na wprowadzenie uproszczeń uznanych przez instytucje zarządzające za kluczowe dla wdrażania synergii: bezpośrednie wspieranie projektów opatrzonych pieczęcią doskonałości (tj. bez nowej oceny jakości badań naukowych i innowacji będących przedmiotem wniosku) oraz stosowanie kategorii, maksymalnych kwot i metod obliczania kosztów kwalifikowalnych w ramach programu „Horyzont Europa”. Pozwala to uniknąć powielania wysiłków beneficjentów i instytucji zarządzających przy składaniu wniosków oraz ocenie i wyborze operacji do objęcia wsparciem z EFRR.

75. W rozporządzeniach dotyczących polityki spójności zarówno na lata 2014–2020, jak i na lata 2021–2027 ustanowiono ogólną zasadę wspierania inwestycji wyłącznie w MŚP, ponieważ wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw jest priorytetem politycznym Unii.

Podobnie jak w latach 2014–2020, na lata 2021–2027 w rozporządzeniach przewidziano jeden wyjątek w odniesieniu do inwestycji w przedsiębiorstwach innych niż MŚP, jeżeli takich inwestycji dokonuje się we współpracy z MŚP w zakresie działań badawczych i innowacyjnych.

Kolejnym fundamentem polityki opartej na należyтым zarządzaniu finansami jest brak wsparcia dla przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji. Jedyne odstępstwa od ogólnej zasady zostały przyznane w następstwie pandemii COVID-19, co umożliwiło udzielenie wsparcia przedsiębiorstwom znajdującym się w trudnej sytuacji, jeżeli dopuszczały to tymczasowe ramy pomocy państwa, które ustanowiono, aby zaradzić wyjątkowym okolicznościom, lub zasada *de minimis*.

WSPÓLNA ODPOWIEDŹ DO PKT 76 I 77:

Mechanizm automatycznego powiadamiania o wszystkich rodzajach projektów, którym przyznano „pieczęć doskonałości”, może być trudny do opracowania, a koszty mogą przeważać nad korzyściami. Komisja rozważa jednak wprowadzenie takiego mechanizmu w przyszłości w odniesieniu do pieczęci doskonałości Europejskiej Rady ds. Innowacji.

Tymczasem instytucje zarządzające i inne zainteresowane organy finansujące otrzymują, na wniosek, pełne informacje na temat wniosków dotyczących projektów opatrzonych pieczęcią doskonałości w ich kraju/regionie, o ile udzielono na to zgody. Od 2015 r. informacje te są również udostępniane członkom wspólnoty praktyków za pośrednictwem platformy wspólnotowej (SINAPSE). Nie wszystkie instytucje zarządzające są jednak członkami wspólnoty praktyków, ponieważ rejestracja nie jest obowiązkowa.

Od 2015 r. specjalna strona internetowa poświęcona pieczęci doskonałości dostarcza szczegółowych informacji na temat inicjatywy, sposobów korzystania z niej, możliwości finansowania oraz informacji dla organów finansujących. Za pośrednictwem strony internetowej można skorzystać z funkcyjnej skrzynki pocztowej i uzyskać odpowiedzi na ewentualne pytania.

Komisja udostępnia zagregowane dane na temat wniosków dotyczących projektów, którym przyznano pieczęć doskonałości, w ramach publicznej tablicy wskaźników programu „Horyzont”.

78. Na każdym spotkaniu wspólnoty praktyków Komisja zachęca instytucje zarządzające do dzielenia się najlepszymi praktykami krajowymi lub regionalnymi oraz do omawiania kwestii związanych z wdrażaniem. Komisja wie również, że w innych państwach członkowskich wprowadzono systemy zapewniające optymalny przepływ informacji na temat pieczęci doskonałości.

WNIOSKI I ZALECENIA (pkt 79–91)

Odpowiedzi Komisji:

WSPÓLNA ODPOWIEŹ DO PKT 79 I 80:

Dostrzegając możliwość dalszej poprawy wdrażania synergii dotyczących końcowych ogniw łańcucha, Komisja zauważa, że możliwości synergii między programem „Horyzont Europa” a programami w obszarze polityki spójności znacznie wzrosły w latach 2021–2027 dzięki bardziej skoordynowanym zasadom we wszystkich odnośnych aktach prawnych (program „Horyzont Europa”, polityka spójności, ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń grupowych w dziedzinie pomocy państwa). Te skoordynowane zasady mają zapewnić unijną wartość dodaną, zapobiegać powielaniu działań oraz pomagać dążyć do jak największej efektywności i uproszczenia procedur administracyjnych. Celem EFRR w dziedzinie badań naukowych i innowacji jest wspieranie badań naukowych zbliżonych do rynku i absorpcji rezultatów badań naukowych (w tym z projektów w ramach programu „Horyzont”). Jest to główny warunek wstępny wdrożenia synergii dotyczących końcowych ogniw łańcucha.

Komisja podkreśla, że odpowiednie podstawy prawne nie wymagają systematycznego monitorowania synergii. Niemniej jednak Komisja zidentyfikowała i promowała pewne dobre praktyki, takie jak zestawienie przykładów („Fundusze UE współdziałają na rzecz zatrudnienia i wzrostu”). Wśród przykładów synergii między programami ramowymi w zakresie badań naukowych i innowacji („Horyzont 2020”) a europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi (fundusze ESI) należy wymienić rozpowszechnianie informacji na temat eksperymentalnego zaproszenia do

składania wniosków w ramach programu Interreg Europa Środkowa „Kapitalizacja przez koordynację”.

81. Komisja uważa, że jej główne służby odpowiedzialne za programy ramowe w zakresie badań naukowych i innowacji oraz fundusze ESI, tj. DG ds. Badań Naukowych i Innowacji oraz DG ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej, dobrze współpracują, zarówno formalnie, jak i nieformalnie, a w przypadku wspólnoty praktyków na rzecz pieczęci doskonałości angażują również zainteresowane strony odpowiedzialne za opracowywanie i wdrażanie programów na poziomie krajowym i regionalnym. Można jednak jeszcze bardziej zachęcać do współpracy na poziomie krajowym między organami odpowiedzialnymi za wdrażanie programów lub pomoc w ich realizacji.

Zalecenie 1 – Usprawnienie współpracy między organami zaangażowanymi w zarządzanie EFSI oraz programami ramowymi

Komisja przyjmuje to zalecenie.

Komisja uznaje znaczenie i wartość dodaną usprawnienia współpracy między organami państw członkowskich odpowiedzialnymi za kwestie związane z polityką w dziedzinie badań naukowych i innowacji oraz za kwestie operacyjne a organami krajowymi ds. polityki spójności odpowiedzialnymi za badania naukowe i innowacje. Bliższa współpraca między jedną i drugą grupą organów sprzyjałaby nawiązywaniu i rozwijaniu kontaktów oraz wymianie wiedzy i praktyk.

82. Zdaniem Komisji ważne jest ułatwienie dostępu do informacji na temat projektów i beneficjentów wspieranych z jej funduszy i instrumentów. Jeżeli chodzi o EFRR, niedawno uruchomiona (marzec 2022 r.) baza danych Kohesio zawiera kompleksowe i aktualne informacje na temat projektów i beneficjentów wspieranych w ramach polityki spójności. W bazie tej gromadzi i standaryzuje się informacje publikowane przez instytucje zarządzające w wykazie operacji, a następnie ponownie publikuje się je w formacie interoperacyjnym.

Tablica wskaźników programu „Horyzont” zawiera szczegółowe dane na temat finansowanych projektów i ich beneficjentów.

83. Komisja uznaje wprawdzie potrzebę udoskonalenia istniejących ram dotyczących danych, a także możliwości przeszukiwania i mapowania danych, ale uważa, że interoperacyjna baza danych o wspólnej i niezmiennej systematyce nie jest obecnie potrzebna do zapewnienia odpowiednich funkcji np. na potrzeby przeszukiwania baz danych lub mapowania. Komisja uważa, że funkcje istniejących baz danych umożliwiają identyfikację istotnych informacji.

84. Zdaniem Komisji ważne jest monitorowanie wykorzystania istniejących mechanizmów synergii. W niektórych przypadkach jest to samo w sobie trudne, również dlatego, że istotne informacje są dostępne jedynie na poziomie państw członkowskich. Nie istnieje prawny wymóg sprawozdawczości, ale Komisja analizuje dobrowolne mechanizmy gromadzenia istotnych informacji, takie jak tablica wskaźników na potrzeby pieczęci doskonałości.

Nawet bez systematycznego monitorowania Komisja była w stanie zidentyfikować i promować przykłady dobrych praktyk. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/seal-excellence_en

Komisja stale angażuje się w działania mające podnosić świadomość (za pośrednictwem strony internetowej poświęconej pieczęci doskonałości, kanałów mediów społecznościowych, krajowych punktów kontaktowych i Europejskiej Sieci Przedsiębiorczości) oraz promować koncepcję synergii podczas różnych ukierunkowanych wydarzeń (np. Grupa Robocza ds. Badań, Europejski Tydzień Regionów i Miast).

Zalecenie 2 – Wykorzystanie potencjału danych do promowania synergii

Komisja przyjmuje to zalecenie.

Komisja uznaje potrzebę udoskonalenia istniejących ram danych, możliwości wyszukiwania i mapowania danych, monitorowania synergii i promowania przykładów dobrych praktyk.

85. Aby wspierać silniejsze synergie, 5 lipca 2022 r. Komisja opublikowała zawiadomienie w sprawie synergii między programami EFRR a programem „Horyzont Europa” („wytyczne dotyczące synergii”)¹³, które ma pomóc poszerzyć wiedzę fachową i rozwinąć zdolności zainteresowanych stron w zakresie wykorzystywania nowych możliwości.

86. W lipcu 2022 r. Komisja zainicjowała szereg wydarzeń i warsztatów służących rozpowszechnianiu informacji, aby objaśnić zainteresowanym stronom w państwach członkowskich nowe „wytyczne dotyczące synergii”. Działania te będą kontynuowane w nadchodzących miesiącach.

87. W niedawnym badaniu¹⁴ dotyczącym ustalania priorytetów w strategiach inteligentnej specjalizacji w UE stwierdzono, że obszary priorytetowe tych strategii w UE w dużej mierze opierają się na obiektywnych procesach identyfikacji opartych na danych. W wyniku tego wykształciły się podejścia w zakresie ustalenia priorytetów w państwach członkowskich/regionach UE, które określają ograniczony, ale często szeroki zestaw obszarów priorytetowych ukierunkowanych na badania i rozwój oraz tematów w większym stopniu opartych na technologii. Zakres dziedziny priorytetowej niekoniecznie jednak ogranicza możliwość wypracowania synergii.

90. Wszyscy beneficjenci dotacji w ramach programu „Horyzont 2020” muszą przedstawić swoje plany wykorzystania rezultatów na końcowych ogniwach łańcucha, nie zawsze mogą oni brać pod uwagę finansowania z funduszy ESI jako mechanizmu dalszego wykorzystywania rezultatów badań naukowych. Brak uzależnienia planów wykorzystania od dalszego otrzymywania dotacji z budżetu UE sam w sobie nie jest problematyczny.

Niewielka liczba odniesień do EFRR wynika również z faktu, że trudno jest określić z wieloletnim wyprzedzeniem, które fundusze zostaną wykorzystane.

Zalecenie 3 – Większe wykorzystanie synergii dotyczących końcowych ogniw łańcucha

Komisja przyjmuje to zalecenie.

¹³ Zob. odesłanie w odpowiedzi do pkt 19.

¹⁴ Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej, *Study on prioritisation in smart specialisation strategies in the EU: final report [Badanie na temat ustalania priorytetów strategii inteligentnej specjalizacji w UE: sprawozdanie końcowe]*, Urząd Publikacji, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2776/60867>

Zalecenie 4 – Poprawa przepływu informacji o projektach, które otrzymały pieczęć doskonałości

Komisja przyjmuje to zalecenie i poprawi przepływ informacji na temat projektów, którym przyznaje się pieczęć doskonałości.